

BIJLAGE I. (blz. 44).

Ter staving van 't beweerde in den tekst, geef ik hier twee brieven des Zwijgers. De eerste is gericht aan den landgraaf Willem van Hessen en geschreven eenige dagen nadat de koninklijke boodschap bekend was geworden — tegen het einde dus van November 1565. Dat schrijven is geheel berekend voor de Duitsche vorsten. De Hessische landgraaf is dezelfde, wien Oranje in 't volgende jaar verzekerde dat »wyl hij in de Augsburgsche Confessie geboren en opgevoed was *auch dieselbige in unserm Herten je und allwoege getragen undt bekendt haben*», terwijl hij, schier terzelver tijd, aan den H. Pius V zijn harteverlangen betuigde »om geheel zijn leven lang een zeer nederig en zeer gehoorzaam kind der Kerk en van den H. Stoel te blijven.»

»Ick kan E. L. verträuliger mainung nit verhalten, wie das die Kö. Mat. zu Hispanien, mein genedigster her, eine resolution genommen haben uff unser andern angeben, welges dan mein Bruder, der Graff von Egmont, von unser alle wegen ire Mat. weitläuffig vermelt hat, angehent der straffung die sich in andere leren begeben dan was der stul zu Rom lernet, for welge wir ire Mat. gantz underdenig gebetten hatte inen zu verschonen, und den rigeur van den ordonancen die darauff gemacht sein, [zu] mildren; warauff dan ire Mat. unsz eine zimlige gutt hofenung hatt gegeben ein insehens zu haben; so ist aber for etzlige dage ein courrir von ire Mat. komme mitt brife an die Hertzoginne 1), durch welge ire Mat. gar ernstlich bevelt das man nitt allain die sich in andere leren so begeben, sol verbrennen, sonder auch die die sich widderumb bekeren, sol koppen lasen; welges ich warlich im herten hab gefült, dan bei mir nit finden kan das cristlich noch thunlich ist, es sei dan das

1) De brieven uit Segovia, den 5 Novemb. 1565 te Brussel aangekomen.

man alle disse Nederlandt in ein gefar wil stellen, und kan bei mir nitt befinden das andere ursag sei, solche *mandata* zu thun dan ausz rat des cardinals von Granvelle 1), welcher sonder zweifel ire Ma^t. die *victoria* die man (wir) zu Malta haben gehabt 2), zo grosz hatt gemacht, und ire Ma^t. ingebilt das itzunder die rechte zeit ist solche und dergleichen sachen uff ein endt zu brengen. E. L. können gedencken in was beschwerung ich mich dismals befunden 3).

De tweede brief is gericht aan de landvoogdes Margareta van Parma, onder dagteekening van 24 Januari 1566, uit Breda. 't Is des Zwijgers antwoord op den rondgaanden brief, door Margareta hem, als stadhouder, toegezonden. Hij schrijft daarin hoofdzakelijk hetzelfde, wat hij aan den landgraaf van Hessen geschreven had, maar natuurlijk op een andere wijze. Hoe iemand, die het meeste had bijgedragen om de koninklijke bevelen aangaande de plakaten onmiddellijk en zonder verzachting te laten uitvoeren, en reeds in dien zin aan den drost van Heusden geschreven had, aldus schrijven dorst, blijft mij een raadsel. De brief bij Groen *Archives* II pag. 16—21. Verg. Bor I. 33.

Madame !

J'ai reçu les lettres de Votre Altesse, par lesquelles elle m'écrit ensemble à ceux du Conseil de mon gouvernement, l'intention de sa Ma^{té}. sur trois points, me commandant bien expressément de faire exécuter chascung d'iceulx par toutes les places de mon dit gouvernement 4). Et combien, Madame, que n'ay esté requis d'avis en chose de si gran poix et conséquence 5), toutesfois comme loyal serviteur et vassal de Sa Ma^{té}, esmeu

1) Gelijk bekend is, was de tegen hem opgewassen kardinaal Granvelle de algemeene zondebok des Zwijgers, en het huis van Hessen droeg den schranderden staatsman een erfveete toe.

2) Eene overwinning op de Turken behaald door de Spanjaards.

3) Bij Groen *Archives* I. 440, 2° ed.

4) Tot die plaatsen behoorde ook Heusden.

5) Wat moet Margareta wel gedacht hebben, toen zij dat las?